

Felhívás az Olvasóhoz!

A „Globális klímaváltozás: hazai hatások és válaszok – VAHAVA projekt” honlapján (www.vahava.hu) jelent meg az alábbi vitaindító összeállítás

Csökkentés? Alkalmazkodás? Mindkettő?

A klímapolitika rejtelsei.

A VAHAVA projekt vezetői szívesen várják a véleményeket, az észrevételeket és javaslatokat a vitaindító összeállításáról, illetve az aktuális klímapolitikai feladatokról. A véleményeket a VAHAVA honlapon változtatás nélkül közlik. Egyetlen megkötés, hogy a terjedelem ne haladja meg a háromezer karaktert.

Levelezési cím: klima.vahava@office.mta.hu

VITAINDÍTÓ ÖSSZEÁLLÍTÁS

CSÖKKENTÉS? ALKALMAZKODÁS? MINDKETTŐ? A klímapolitika rejtelsei

Összeállította: Láng István akadémikus

A globális klímaváltozás: hazai hatások és válaszok – VAHAVA projekt vezetője

A fokozatosan kialakuló klímaváltozást tényként kezelik a tudományos körök, a társadalmi mozgalmak, az üzleti-gazdasági szférák, sőt már a politikusok is. A klímaváltozás – amely a szélsőségek meteorológiai és hidrometeorológiai események felgyorsuló sorozatának formájában jelentkezik – nem az ok, hanem az okozat, amelynek súlyos gazdasági, társadalmi és környezeti következményei vannak. Ezek döntő többsége kedvezőtlen hatású. De mi az ok, ami beindította ezt a folyamatot?

Az ok az elmúlt két évszázadban kifejtett emberi tevékenység: a Föld népességének robbanásszerű megsokszorozódása és ezzel párhuzamosan a fosszilis energiaforrások felhasználásának hihetetlen mértékű megnövekedése.

Vannak tények és vannak magyarázatok. /A következő adatok a Vital Signs 2006-2007 kiadványból származnak./

A Föld lakosság 1950-ben 2,5 milliárd fő volt, (Krisztus idején a becslések szerint 150 millió). 2005-ben már 6,4 milliárd. A növekedés fél évszázad alatt több mint két és félszeres

A fosszilis tüzelőanyagok felhasználása millió tonna olajegyenértékben 1950-ben 1 715, míg 2004-ben 8 965 millió tonna. A növekedés fél évszázad alatt több mint ötszörös.

A légkör CO₂ tartalma az ipari forradalom kezdetén 280 ppm értéket mutatott, 1960-ban 316 ppm, 2006-ban 380 ppm. . A növekedés 35%.

A Föld felszínének átlaghőmérséklete 1950-ben 13,87 Celsius fok volt, 2005-ben 14,60. Fél évszázad alatt 0,73 Celsius fok növekedés.

A légkör összetételének változása, a földfelszín átlaghőmérsékletének növekedése, a szélsőséges meteorológiai és hidrometeorológiai események gyarapodása „véletlenül” egybeestek az emberiség számának és energiaigényének robbanásszerű növekedésével.

Miért nem volt ilyen légköri és hőmérsékleti gyors változás az elmúlt néhány százezer évben? A válasz egyértelmű: a változások okozója döntő mértékben az emberiség jelenlegi, nem fenntartható termelési és fogyasztási rendszere, amihez azonban kisebb mértékben a természeti folyamatok is hozzájárultak. A tudományos szakértők döntő többségének ez a véleménye, és az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) közelmúltban publikált jelentése is ezt támasztja alá.

Következésképpen ez lehet a hosszú távú megoldások alapja. Leegyszerűsítve azt jelenti, hogy radikális csökkentést szükséges elérni az üvegházhatású gázok globális kibocsátásában viszonylag rövid idő, mindössze néhány évtized alatt. A regionális csökkentés nem hozhat átütő eredményt, mert a légkörön keresztül minden ország érintett, és a kölcsönös függőség érvényesül.

A Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben publikálta a „Közös Jövők” jelentést, amelyben már sürgette a nemzetközi szabályozást a kibocsátások csökkentésére. 1992-ben Rióban, az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferenciáján elfogadták az Éghajlatváltozási Keretegyezményt, amely jogilag nem kötelező kibocsátás korlátozási kötelezettséget tartalmazott a fejlett országokra. 1997-ben aláírták a Kiotói Jegyzőkönyvet, amelyben az iparilag fejlett országok 5,2%-os csökkentést vállaltak 2012-ig az 1990-es szinthez viszonyítva. A fejlődő országok semmilyen korlátozást nem fogadtak el. Később az USA és Ausztrália nem ratifikálta a Jegyzőkönyvet. Oroszország hét évig lebegtette a csatlakozást, végül is pozitívan döntött. Ily módon 2005. februárban lépett jogilag érvénybe a megállapodás. Időközben Rió óta 13 év, Kiotó óta 8 év telt el. A kiotói megállapodást vállaló országok a világ teljes CO₂ kibocsátásának mindössze 30%-át jelentik. Vagyis a megállapodás nem globális és a csökkentés mértéke csekély.

A világ teljes szén-kibocsátása a légkörbe 1997-ben (Kiotó) 6,68 milliárd tonna volt, 2004-ben 7,57, vagyis csökkenés helyett 13%-os a növekedés. Közben a szélsőséges meteorológiai, illetve hidrometeorológiai események okozta gazdasági károk mértéke 1997-ben 42,9, 2002-ben 57,3, 2004-ben 60,8, 2005-ben 109,1 milliárd USA dollárt ért el.

A fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának csökkentése három területen eredményezhet pozitív hatást: **rövidtávon** megjelenik az anyagi megtakarítás háztartási, közületi és vállalati szinten egyaránt, illetve növekedhet a vállalati versenyképesség, új munkahelyek teremthetnek; **középtávon** csökken a fosszilis tüzelőanyagoktól való importfüggőség, ami fontos biztonságpolitikai tényező; **hosszútávon** kialakulhat a fenntartható fejlődés elveinek megfelelő „carbonszegény-termelésen és fogyasztáson alapuló társadalom”, továbbá mérsékelhető, esetleg

visszafordítható a klímaváltozás. Ezért célszerű és szükséges támogatni a szén-dioxid kibocsátást csökkentő nemzeti és nemzetközi intézkedéseket.

A klímaváltozás lassításához, kedvezőtlen hatásainak mérsékléséhez nagyon hosszú időre és rendkívüli intézkedésekre, következetes politikai akaratra van szükség. A jelenlegi technológiai eljárások többségét kell megváltoztatni, és ami talán még ennél is bonyolultabb, a fogyasztói szokásokat és az életmódot indokolt átalakítani.

A G-8 országok vezetőinek ez év júniusában tartott értekezletén biztató eredmény született, amit később nemzetközi megállapodásokban szükséges rögzíteni. Nevezetesen: 2050-ig mintegy 50% csökkentést kellene elérni globális mértékben az 1990-es szinthez képest. Más szavakkal legalább félévszázadra van szükség a cél eléréséhez a mai naptól számítva. Ez az optimista variáns, de lehet ennél hosszabb periódus is. Kína és India még nem nyilatkozott a kezdeményezésről. Ezen kívül nem szabad elfelejteni, hogy a következő fél évszázadban a Föld népessége minimálisan további 2 milliárd fővel gyarapszik.

Ez a realitás, de éppen ez jelzi, hogy nincs mire várni; cselekedni kell! De mit történik addig a következő évtizedekben? Folytatódnak a klímaváltozás várható negatív következményei. Előtérbe kerül a katasztrófavédelem és az elemi károk enyhítése, ezzel párhuzamosan megnövekszik a meteorológiai előrejelzések fontossága. Magyarország esetében az árvíz, a belvíz, az özvízszerű esők, a jégesők, az aszályok, az új kórokozók és kártevők megjelenése, a korai és késői fagyok, a hóakadályok, a hőséghullámok, a szélviharok, az erdő- és bozóttüzek okozhatnak gazdasági károkat és társadalmi problémákat. Ezek ellen védekezni szükséges, amit összefoglalóan alkalmazkodásnak nevezünk. Ez magában foglalja a felkészülést, a megelőzést, a kárenyhítést és a helyreállítást.

Láthatóan egyoldalú és nem helyes az a klímapolitika, amely csak a csökkentésre koncentrál, de nem helyes az a klímapolitika sem, amely elhanyagolja a csökkentést, és csak, vagy elsősorban az alkalmazkodást preferálja. Nagyobb az eredményes megoldás esélye, ha a csökkentés és az alkalmazkodás együtt és kölcsönhatásaikkal számolva jelenik meg a különféle programokban és dokumentumokban. Nem elegendő egyedül a csökkentést ösztönözni és támogatni. Az alkalmazkodás, és ezen belül a védekezés is igényli az anyagi erőforrásokat.

A csökkentés nemzeti érdek és globális kötelezettség. Az alkalmazkodás elsősorban nemzeti érdek, mert helyettünk senki sem fog védekezni a szélsőséges meteorológiai és hidrometeorológiai események káros hatásai ellen.

Az a kívánatos, hogy a csökkentés és az alkalmazkodás „hívei” legalább fél évszázadra kössenek virtuális együttműködési szerződést, segítve egymás tevékenységét. És mi lesz utána? Majd meglátjuk.

2007. június 14.